

Дисципліна з підготовки доктора філософії:

ДИТЯЧА ХІРУРГІЯ

Спеціальність	I2 Медицина
Освітньо-наукова програма	Медицина 2025
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Навчальний рік	2025-2026
Статус дисципліни (обов'язкова/вибіркова)	Обов'язкова, клінічна (лабораторна) практика за спеціальністю
Мова викладання	українська
Загальне навантаження	2 кредити ЄКТС
Курс / семестр	3 рік / 6 семестр
Укладач (і)	д.мед.н., проф. В.С. Коноплицький, к.мед.н., ас. Д.С. Солейко, child.surgery@vnmuedu.edu.ua
Викладач (і), гостьові лектори	професор Коноплицький В.С., професор Погорілий В.В.
Місце проведення, контакти	Кафедра дитячої хірургії Адреса: 21000, Хмельницьке шосе, 108, Вінниця, Вінницька область, телефон +38(095)8367339 vkonoplytsky@gmail.com

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ **АНОТАЦІЯ**

Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, практичних навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою викладання навчальної дисципліни “Дитяча хірургія” є здобуття нових та вдосконалення отриманих аспірантом теоретичних знань, практичних навичок та інших компетентностей, достатніх для формування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявного та формування нового уявлення актуальних питань, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, набуття педагогічної майстерності, проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення для системи охорони здоров'я.

Основними завданнями вивчення дисципліни є доступ аспірантів до якісної фахової освіти, інтеграція в навчальний процес індивідуальних потреб та можливостей аспірантів, застосування та вдосконалення навичок самостійної освітньої, наукової роботи та професійної практичної діяльності; підвищення ефективності підготовки шляхом використання сучасних

інформаційних джерел і комунікаційних засобів, прийняття практичної участі в практичній діяльності профільного медичного закладу.

Завдання клінічної (лабораторної) практики

Доступ аспірантів до курації фахових пацієнтів, формування клінічного мислення, підвищення ефективності практичної професійної діяльності шляхом участі в класичних та новітніх сучасних актуальних діагностично-лікувальних заходах у пацієнтів за фахом.

Програмні компетентності

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі охорони здоров'я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК1. Здатність до підвищення професійної кваліфікації.

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї.

ЗК5. Здатність до спілкування у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК)

ФК1 Здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю.

ФК2 Здатність виявляти потребу в додаткових знаннях у сфері медицини та за напрямком наукових досліджень, генерувати наукові гіпотези.

ФК7 Здатність до впровадження нових знань (наукових даних) в науку, освіту та інші сектори суспільства.

ФК10 Здатність до лідерства, керування колективом.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання

Програмні результати навчання (ПРН).

ПРН1 Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізацію.

ПРН10 Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство.

ПРН12 Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері.

ПРН14 Організувати роботу колективу (студентів, колег, міждисциплінарної команди).

ПРН15 Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Очікувані результати навчання з клінічної (лабораторної практики).

Здобувач може.

- На підставі скарг, анамнезу захворювання, загальних та локальних симптомів, патологічних змін в результатах додаткових методів обстеження, результатів об'єктивного обстеження пацієнта визначити попередній діагноз, провести диференційну діагностику з іншими захворюваннями, скласти план обстеження та

лікування пацієнта дитячого віку із хірургічною патологією відповідно до клінічних протоколів.

- Визначити та пояснити патологічні зміни за результатами додаткових методів обстеження пацієнта дитячого віку із хірургічною патологією.
- Призначити патогенетично-обґрунтоване консервативне лікування пацієнта дитячого віку із хірургічною патологією відповідно до клінічних протоколів.
- Виконати необхідне хірургічне лікування пацієнту дитячого віку із хірургічною патологією відповідно до власної кваліфікаційної категорії та клінічних протоколів.
- Провести хірургічні маніпуляції пацієнту дитячого віку із хірургічною патологією відповідно до власної кваліфікаційної категорії та клінічних протоколів.
- Скласти план реабілітації пацієнта дитячого віку із хірургічною патологією відповідно до клінічних протоколів.

3. РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ЗАНЯТЬ ТА ГОДИНАМИ НАВЧАННЯ

Вид занять	Години
Практичні заняття	20
Самостійна роботи	40
Всього	60

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви змістовних модулів та тем	
Змістовний модуль 1. Гнійно-запальні захворювання дитячого віку.	
№/п	Тема практичного заняття
1.	Гнійно-запальні захворювання м'яких тканин в дитячому віці. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.
2.	Гнійно-запальні захворювання м'яких тканин у новонароджених. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.
3.	Гнійно-запальні захворювання кісток та суглобів в дитячому віці. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування. Реабілітація.
4.	Хірургічний сепсис та його ускладнення в дитячому віці. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Реабілітація.
5.	Гострі запальні захворювання грудної клітки в дитячому віці. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування. Реабілітація.
6.	Гострі запальні захворювання органів черевної порожнини в дитячому віці. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування. Реабілітація.
7.	Гострі запальні захворювання органів заочеревинного простору в дитячому віці. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування. Реабілітація.
8.	Підсумковий контроль. Засвоєння змістовного модуля 1. Практичні навички та узагальнення матеріалу з ургентних хірургічних захворювань дитячого віку.
Змістовний модуль 2. Вроджені хірургічні вади розвитку.	

№/п	Тема практичного заняття
9	Вроджені вади розвитку, що супроводжуються дихальною недостатністю. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування. Реабілітація.
10	Вроджені вади розвитку, що супроводжуються кишковою непрохідністю. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування. Реабілітація.
11	Вади розвитку кишечника, що супроводжуються синдромом хронічного колостазу. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування. Реабілітація.
12	Вроджені вади розвитку сечової системи. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування. Реабілітація.
13	Вроджені вади розвитку статевої системи. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування. Реабілітація.
14	Вроджені вади розвитку передньої черевної стінки. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування. Реабілітація.
15	Вроджені вади розвитку грудної клітки. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування. Реабілітація.
16	Підсумковий контроль. Засвоєння змістовного модуля 2. Практичні навички та узагальнення матеріалу із вроджених хірургічних вад розвитку.
Всього	

Назви змістовних модулів та тем	
Змістовний модуль 1. Гнійно-запальні захворювання дитячого віку.	
№/п	Тема самостійної роботи
1.	Особливості кровопостачання та інервації м'яких тканин у дітей старшої вікової групи.
2.	Особливості анатомо-фізіологічної та гістологічної будови м'яких тканин у дітей старшої вікової групи.
3.	Особливості кровопостачання та інервації м'яких тканин у новонароджених.
4.	Особливості анатомо-фізіологічної та гістологічної будови м'яких тканин у новонароджених
5.	Особливості розкриття та дренивання запальних вогнищ м'яких тканин у новонароджених та дітей старшої вікової групи.
6.	Антибактеріальна терапія запальних захворювань м'яких тканин у дітей різних вікових груп.
7.	Особливості анатомо-фізіологічної, гістологічної будови, кровопостачання та інервації кісток та суглобів у дітей різних вікових груп.
8.	Особливості пункції, розкриття та дренивання запальних вогнищ кісток та суглобів у

- дітей різних вікових груп.
9. Етіологічна структура, патогенез хірургічного сепсису у дітей.
 10. Лікувальна тактика при хірургічному сепсисі у новонароджених.
 11. Особливості анатомо-фізіологічної, гістологічної будови, кровопостачання та інервації органів грудної клітки у дітей різних вікових груп.
 12. Особливості пункції та дронування грудної клітки у дітей.
 13. Анатомія передньої черевної стінки у дітей різних вікових груп.
 14. Особливості анатомо-фізіологічної, гістологічної будови, кровопостачання та інервації органів черевної порожнини у дітей різних вікових груп.
 15. Особливості патогенезу та клінічної симптоматики запальних процесів черевної порожнини у дітей різних вікових груп.
 16. Дренування черевної порожнини, пункція черевної порожнини у дітей різних вікових груп.
 17. Особливості анатомо-фізіологічної, гістологічної будови, кровопостачання та інервації органів заочеревинного простору у дітей різних вікових груп.
 18. Хірургічні доступи при оперативних втручаннях на органах заочеревинного простору.
 19. **Підсумковий контроль. Засвоєння змістовного модуля 1. Практичні навички та узагальнення матеріалу із ургентних хірургічних захворювань дитячого віку.**

Змістовний модуль 2. Вроджені хірургічні вади розвитку.

№/п	Тема самостійної роботи
1.	Ембріогенез органів дихальних шляхів.
2.	Особливості анатомо-фізіологічної будови, кровопостачання та інервації органів дихальних шляхів у дітей різних вікових груп.
3.	Ембріогенез органів межистіння.
4.	Особливості анатомо-фізіологічної будови, кровопостачання та інервації органів межистіння у дітей різних вікових груп.
5.	Додаткові діагностичні методи обстеження при атрезії стравоходу.
6.	Торакальні хірургічні доступи у новонароджених.
7.	Ембріогенез органів черевної порожнини у дітей.
8.	Особливості анатомо-фізіологічної будови, кровопостачання та інервації органів черевної порожнини у дітей.
9.	Ембріогенез органів черевної порожнини та передньої черевної стінки.
10.	Диференційна діагностика гастрошизису, омфалоцеле та аплазії м'язів передньої черевної стінки.
11.	Особливості анатомо-фізіологічної будови, кровопостачання, інервації прямої кишки та аноректальної ділянки у дітей різних вікових груп.
12.	Принципи терапевтичного та хірургічного лікування вроджених вад, що

- супроводжуються синдромом хронічного закрепту.
13. Реабілітація пацієнтів дитячого віку після етапного комплексного лікування вроджених вад, що супроводжуються синдромом хронічного закрепту.
 14. Патологія ембріогенезу при вроджених вадах розвитку органів сечової та статевій системи.
 15. Диференційна діагностика екстрофії сечового міхура та клоакальних вад розвитку.
 16. Диференційна діагностика полікістозної та мультикістозної хвороб нирок.
 17. Рентгенологічна діагностика екстрофії сечового міхура.
 18. Антибактеріальна терапія вторинного хронічного рецидивуючого пієлонефриту.
 19. **Підсумковий контроль. Засвоєння змістовного модуля 2. Практичні навички та узагальнення матеріалу із вроджених хірургічних вад розвитку.**

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання: пояснення, бесіда, організація дослідження, розповідь, ілюстрація, спостереження, клінічно-дослідні роботи, навчальна дискусія, суперечка, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу, пізнавальні ігри шляхом моделювання життєвих ситуацій, що викликають інтерес до навчальних предметів, створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу, створення ситуації новизни навчального матеріалу, опора на життєвий досвід.

6. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ДИСЦИПЛІНИ

Іспит.

ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль; програмований контроль.

Практичний контроль: демонстрація практичних навичок.

7. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Форма поточного контролю успішності навчання (для іспиту/диференційованого заліку): сума балів поточного контролю визначається на основі оцінок поточної навчальної діяльності здобувача із всіх тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання кожної теми (для іспиту/диференційованого заліку):

Оцінка "відмінно" виставляється у випадку, коли здобувач знає зміст теми заняття у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка "добре" виставляється за умови, коли здобувач знає зміст теми заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувач відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка "задовільно" ставиться здобувачу на основі його знань всього змісту теми заняття та при задовільному рівні його розуміння. Здобувач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння здобувача не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Оцінювання самостійної роботи (для іспиту/диференційованого заліку).

Оцінювання самостійної роботи здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведенні іспиту/диференційованого заліку.

Критерії оцінювання під час проведення іспиту/диференційованого залікового заняття:

Оцінка "відмінно" (80-71) виставляється у випадку, коли здобувач під час співбесіди та виконання отриманого завдання відповів на всі поставлені (екзаменаторами в разі іспиту) запитання з дисципліни у повному обсязі, може проілюструвати відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих несуттєвих неточностей.

Оцінка "добре" (70-61) виставляється за умови, коли здобувач під час співбесіди та виконання отриманого завдання добре відповідає і добре розуміє всі поставлені (екзаменаторами) запитання з дисципліни, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувач відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням окремих допущених помилок.

Оцінка "задовільно" (60-50) ставиться здобувачу на основі його знань всього змісту поставлених (екзаменаторами) під час співбесіди запитань, виконав отримане завдання і продемонстрував задовільний рівень розуміння та вмінь. Здобувач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно. В межах діапазону балів оцінювання відбувається з урахуванням кількості допущених помилок.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння здобувача не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену/диференційованого заліку)
180-200	A	відмінно
170-179,9	B	добре
160-169,9	C	
141-159,9	D	задовільно
122-140,99	E	
	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний контент: плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, питання, методичні вказівки, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів), тестові завдання, мультимедійні перзентації, муляжі.

10. ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Виконання навчальних завдань і робота за дисципліною має відповідати вимогам «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики ВНМУ ім. М.І. Пирогова» (https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/kodex_akad_dobro.PDF).

Відпрацювання пропущених аудиторних занять, повторне проходження контрольних заходів, а також процедури оскарження результатів проведення контрольних заходів здійснюються згідно «Положення про організацію освітнього процесу для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова» (https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/pologPhD_org.pdf)

11. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Навчально-методичне забезпечення дисципліни оприлюднено на сайті кафедри. Маршрут отримання матеріалів <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-дитячої-хірургії/аспіранту>

ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Jean Bertrand KA, Rose NK, Franck LG, Célestin BA, Ibrahim T, N'gouan Constance BU. Mastitis and breast abscess in newborns and infants. *Afr J Paediatr Surg*. 2022 Oct-Dec;19(4):238-240. doi: 10.4103/ajps.ajps_92_21. PMID: 36018205; PMCID: PMC9615954.
2. Herter LD, Borges JBR, et al, *Glob. libr. women's med.*, ISSN: 1756-2228; DOI 10.3843/GLOWM.418483
3. Jean Bertrand KA, Rose NK, Franck LG, Célestin BA, Ibrahim T, N'gouan Constance BU. Mastitis and breast abscess in newborns and infants. *Afr J Paediatr Surg*. 2022 Oct-Dec;19(4):238-240. doi: 10.4103/ajps.ajps_92_21. PMID: 36018205; PMCID: PMC9615954.
4. Singh M, Alsaleem M, Gray CP. Neonatal Sepsis. [Updated 2022 Sep 29]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK531478/>
5. Macneal P, Milroy C. Paronychia Drainage. 2023 Jun 5. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. PMID: 32644572.
6. Lin HS, Lin PT, Tsai YS, Wang SH, Chi CC. Interventions for bacterial folliculitis and boils (furuncles and carbuncles). *Cochrane Database Syst Rev*. 2021 Feb 26;2(2):CD013099. doi: 10.1002/14651858.CD013099.pub2. PMID: 33634465; PMCID: PMC8130991.
7. Yueh CM, Chi H, Chiu NC, Huang FY, Tsung-Ning Huang D, Chang L, Kung YH, Huang CY. Etiology, clinical features, management, and outcomes of skin and soft tissue infections in hospitalized children: A 10-year review. *J Microbiol Immunol Infect*. 2022 Aug;55(4):728-739. doi: 10.1016/j.jmii.2022.01.007. Epub 2022 Mar 3. PMID: 35283045.
8. María José González-Abad, Mercedes Alonso Sanz, Infecciones invasoras por *Streptococcus pyogenes* (2011-2018): serotipos y presentación clínica, *Anales de Pediatría*, Volume 92, Issue 6, 2020, Pages 351-358, ISSN 1695-4033, <https://doi.org/10.1016/j.anpedi.2019.10.014>.
9. Newberger R, Gupta V. Streptococcus Group A. [Updated 2023 Feb 6]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK559240/>
10. Neonatal infection: antibiotics for prevention and treatment. London: National Institute for Health and Care Excellence (NICE); 2024 Mar 19. (NICE Guideline, No. 195.) Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK571222/>
11. Park J. Management of perianal abscess and fistula-in-ano in infants and children. *Clin Exp Pediatr*. 2020 Jul;63(7):261-262. doi: 10.3345/cep.2020.00150. Epub 2020 Mar 23. PMID: 32252144; PMCID: PMC7374006.
12. Д.С. Солейко, О.М. Горбатюк, Ю.П. Кукуруза, В.С. Коноплицький. *Септичні форми гострого гематогенного остеомієліту у дітей*. – Вінниця: Теза. – 2008. – 264с.: іл.
13. Aydingoz U. Imaging Osteomyelitis: An Update. *Rofo*. 2023 Apr;195(4):297-308. English. doi: 10.1055/a-1949-7641. Epub 2023 Feb 1. Erratum in: *Rofo*. 2023 Apr;195(4):e2. PMID: 36724804.
14. McNeil JC, Joseph M, Sommer LM, Vallejo JG. The Contemporary Epidemiology, Microbiology and Management of Chronic Osteomyelitis in US Children. *Pediatr Infect Dis J*. 2021 Jun 1;40(6):518-524. doi: 10.1097/INF.0000000000003067. PMID: 33902075.
15. Lites TD, Foster AL, Boring MA, Fallon EA, Odom EL, Seth P. Arthritis Among Children and Adolescents Aged <18 Years - United States, 2017-2021. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep*. 2023

- Jul 21;72(29):788-792. doi: 10.15585/mmwr.mm7229a3. Erratum in: MMWR Morb Mortal Wkly Rep. 2024 May 02;73(17):408. PMID: 37471260; PMCID: PMC10360652.
16. Swarup I, LaValva S, Shah R, Sankar WN. Septic Arthritis of the Hip in Children: A Critical Analysis Review. *JBJS Rev.* 2020 Feb;8(2):e0103. doi: 10.2106/JBJS.RVW.19.00103. PMID: 32224630.
 17. Swarup I, Meza BC, Weltsch D, Jina AA, Lawrence JT, Baldwin KD. Septic Arthritis of the Knee in Children: A Critical Analysis Review. *JBJS Rev.* 2020 Jan;8(1):e0069. doi: 10.2106/JBJS.RVW.19.00069. PMID: 32105243.
 18. Wall C, Donnan L. Septic arthritis in children. *Aust Fam Physician.* 2015 Apr;44(4):213-5. PMID: 25901405.
 19. Singh M, Alsaleem M, Gray CP. Neonatal Sepsis. [Updated 2022 Sep 29]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK531478/>
 20. Mahapatra S, Heffner AC. Septic Shock. [Updated 2023 Jun 12]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK430939/>
 21. Musa, N., Murthy, S., Kisooson, N., Lodha, R., Ranjit, S. (2019). Pediatric Sepsis and Septic Shock Management in Resource-Limited Settings. In: Dondorp, A., Dünser, M., Schultz, M. (eds) Sepsis Management in Resource-limited Settings. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-03143-5_10
 22. Wesson DE, Naik-Mathuria B. Pediatric Trauma: Pathophysiology, diagnosis, and treatment, second edition. CRC Press, 2017. 383 p. doi: 10.4324/9781315113746
 23. Ömeroğlu H. Basic principles of fracture treatment in children. *Eklemler Hastalıkları Cerrahisi.* 2018 Apr;29(1):52-7. doi: 10.5606/ehc.2018.58165. PMID: 29526160.
 24. Mehta PA, Sharma G. Congenital Pulmonary Airway Malformation. [Updated 2023 Aug 7]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK551664/>
 25. Tisekar OR, AK AK. Hypoplastic Lung Disease. [Updated 2023 Jul 24]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK562139/>
 26. Erickson EN, Bhakta RT, Mendez MD. Pediatric Bronchiolitis. [Updated 2023 Jun 26]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK519506/>
 27. Bird K, Memon J. Bronchiectasis. [Updated 2023 May 22]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK430810/>
 28. Baldwin D, Yadav D. Esophageal Atresia. [Updated 2023 Jul 25]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK560848/>
 29. Salik I, Paul M. Tracheoesophageal Fistula. [Updated 2023 Jan 23]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK535376/>
 30. Rentea RM, Gupta V. Gastroschisis. [Updated 2023 Apr 10]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK557894/>
 31. Zahouani T, Mendez MD. Omphalocele. [Updated 2023 May 23]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK519010/>
 32. Pomajzl AJ, Sankararaman S. Prune Belly Syndrome. [Updated 2023 Aug 8]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK544248/>
 33. Alani M, Rentea RM. Midgut Malrotation. [Updated 2023 Jul 31]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK560888/>

34. Coste AH, Anand S, Nada H, et al. Midgut Volvulus. [Updated 2022 Sep 12]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK441962/>
35. Garfield K, Sergent SR. Pyloric Stenosis. [Updated 2023 Jan 30]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK555931/>
36. Troullioud Lucas AG, Jaafar S, Panda SK, et al. Pediatric Umbilical Hernia. [Updated 2023 Nov 18]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK459294/>
37. Hammoud M, Gerken J. Inguinal Hernia. [Updated 2023 Aug 8]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK513332/>
38. Русак П.С. Ваді розвитку черевної стінки у дітей / П.С. Русак, В.С. Коноплицький, О.Д. Фофанов. – Житомир: «Полісся», 2020. – 148 с.
39. Leslie SW, Sajjad H, Villanueva CA. Cryptorchidism. [Updated 2024 Jan 19]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK470270/>
40. Lotfollahzadeh S, Taherian M, Anand S. Hirschsprung Disease. [Updated 2023 Jun 3]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK562142/>
41. Desai J, Elnaggar M, Hanfy AA, Doshi R. Toxic Megacolon: Background, Pathophysiology, Management Challenges and Solutions. Clin Exp Gastroenterol. 2020 May 19;13:203-210. doi: 10.2147/CEG.S200760. Erratum in: Clin Exp Gastroenterol. 2021 Jul 19;14:309-310. PMID: 32547151; PMCID: PMC7245441.
42. Skomorochow E, Pico J. Toxic Megacolon. [Updated 2023 Jul 4]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK547679/>
43. Singh M, Mehra K. Imperforate Anus. [Updated 2023 Aug 28]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK549784/>
44. Smith CA, Avansino J. Anorectal Malformations. [Updated 2023 Aug 8]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK542275/>
45. Society for Maternal-Fetal Medicine (SMFM); Jelin A. Renal agenesis. Am J Obstet Gynecol. 2021 Nov;225(5):B28-B30. doi: 10.1016/j.ajog.2021.06.048. Epub 2021 Sep 8. PMID: 34507792.
46. Rehman S, Ahmed D. Embryology, Kidney, Bladder, and Ureter. [Updated 2023 Aug 8]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK547747/>
47. Mahboob M, Rout P, Bokhari SRA. Autosomal Dominant Polycystic Kidney Disease. [Updated 2023 Oct 18]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK532934/>
48. Subramanian S, Ahmad T. Autosomal Recessive Polycystic Kidney Disease. [Updated 2023 Nov 4]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK537137/>
49. Goksu SY, Leslie SW, Khattar D. Renal Cystic Disease. [Updated 2023 Oct 23]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK554504/>
50. Thotakura R, Anjum F. Hydronephrosis and Hydroureter. [Updated 2023 Apr 27]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK563217/>
51. Kirkpatrick JJ, Leslie SW. Horseshoe Kidney. [Updated 2023 May 30]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK431105/>

52. Banker H, Aeddula NR. Vesicoureteral Reflux. [Updated 2022 Aug 10]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK563262/>
53. Anand S, Lotfollahzadeh S. Bladder Exstrophy. [Updated 2023 Jun 3]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK563156/>
54. Anand S, Lotfollahzadeh S. Epispadias. [Updated 2023 Jun 3]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK563180/>
55. Donaire AE, Mendez MD. Hypospadias. [Updated 2023 Jul 31]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK482122/>
56. Nandhagopal T, De Cicco FL. Developmental Dysplasia of the Hip. [Updated 2022 Oct 3]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK563157/>
57. Graber M, Marino DV, Johnson DE. Anterior Hip Dislocation. [Updated 2023 Jul 25]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK507814/>
58. Masiewicz S, Mabrouk A, Johnson DE. Posterior Hip Dislocation. [Updated 2023 Jul 31]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK459319/>
59. Gundrathi J, Cunha B, Mendez MD. Congenital Torticollis. [Updated 2023 Jan 31]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK549778/>
60. Hinkley JR, Fallahi AKM. Syndactyly. [Updated 2022 Sep 18]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK557704/>
61. Al Amin ASM, Carter KR. Polydactyly. [Updated 2023 Aug 8]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK562295/>
62. Salik I, Rawla P. Marfan Syndrome. [Updated 2023 Jan 23]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK537339/>
63. Chamli A, Aggarwal P, Jamil RT, et al. Hemangioma. [Updated 2023 Jun 12]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK538232/>
64. Miceli A, Stewart KM. Lymphangioma. [Updated 2023 Aug 8]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK470333/>
65. Belgam Syed SY, Lipoff JB, Chatterjee K. Acrochordon. [Updated 2023 Aug 8]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK448169/>
66. Shareef S, Ettefagh L. Dermoid Cyst. [Updated 2023 Aug 28]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK560573/>
67. Barksdale EM Jr, Obokhare I. Teratomas in infants and children. *Curr Opin Pediatr.* 2009 Jun;21(3):344-9. doi: 10.1097/MOP.0b013e32832b41ee. PMID: 19417664.
68. Shareef S, Ettefagh L. Dermoid Cyst. [Updated 2023 Aug 28]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK560573/>
69. Le C, Bedocs PM. Neurofibromatosis. [Updated 2023 Jan 25]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK459329/>

70. Robinson SP, Akhondi H. Thymoma. [Updated 2023 Jul 17]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK559291/>
71. Mahapatra S, Challagundla KB. Neuroblastoma. [Updated 2023 Jul 10]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK448111/>
72. Heistein JB, Acharya U, Mukkamalla SKR. Malignant Melanoma. [Updated 2023 May 22]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK470409/>
73. Dookie AL, Joseph RM. Osteoid Osteoma. [Updated 2023 Aug 14]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK537279/>
74. Alabdullrahman LW, Byerly DW. Osteochondroma. [Updated 2023 Feb 5]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK544296/>
75. Tafti D, Cecava ND. Fibrous Dysplasia. [Updated 2023 Jul 24]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK532947/>
76. Kaseb H, Kuhn J, Babiker HM. Rhabdomyosarcoma. [Updated 2022 Jul 18]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK507721/>
77. Arora RD, Shaikh H. Osteogenic Sarcoma. [Updated 2023 Jun 26]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK563177/>
78. Durer S, Gasalberti DP, Shaikh H. Ewing Sarcoma. [Updated 2024 Jan 8]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK559183/>
79. Marsden NJ, Tuma F. Polytraumatized Patient. [Updated 2023 Jul 3]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK554426/>
80. Бензар І.М. Політравма у дітей : навч.-метод.посіб. /І.М.Бензар, В.Є.Бліхар, Б.М.Боднар, за ред. А.Ф.Левицького. – Укрмедкнига. – Тернопіль. – 2014. -200 с.
81. DiGregorio AM, Alvey H. Gastrointestinal Bleeding. [Updated 2023 Jun 5]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK537291/>
82. Antunes C, Copelin II EL. Upper Gastrointestinal Bleeding. [Updated 2023 Apr 7]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK470300/>
83. Haseer Koya H, Paul M. Shock. [Updated 2023 Jul 24]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK531492/>
84. Taghavi S, Nassar Ak, Askari R. Hypovolemic Shock. [Updated 2023 Jun 5]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK513297/>
85. Yadav S, Lee B, Kamity R. Neonatal Respiratory Distress Syndrome. [Updated 2023 Jul 25]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK560779/>
86. Diamond M, Peniston HL, Sanghavi DK, et al. Acute Respiratory Distress Syndrome. [Updated 2024 Jan 31]. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan-. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK436002/>
87. Детская хирургия / К.У. Ашкрафт, Т.М. Холдер. – Пит-Тал, Санкт-Петербург, 1997. -Т.1. – 365 с.
88. Детская хирургия / К.У. Ашкрафт, Т.М. Холдер. – Пит-Тал, Санкт-Петербург, 1997. -Т.2. – 388 с.

89. Детская хирургия / К.У. Ашкрафт, Т.М. Холдер. – Пит-Тал, Санкт-Петербург, 1997. -Т.3. – 394 с.
90. Погорілий В.В. Дитяча хірургія. Част.1/ під заг. ред. В.В. Погорілого, О.Г. Якименко, В.С. Коноплицького, В.А. Навроцького. – ПП “ТД Едельвейс і К”. – Вінниця. – 2016. – 352с.
91. Боднар О.Б. Хронічний колостаз у дітей (хірургічний погляд на проблему) // О. Б. Боднар, О.П. Джам, В.П. Притула [та ін.]. – Чернівці: БДМУ, 2016. – 199 с.
92. Переяслов А.А. Мальротация кишечника у дітей: від ембріогенезу до наслідків/ Переяслов А.А. Рибальченко В.Ф., Лосєв О.О. – К.: ПП «ІНПОЛ ЛТМ», 2019. -226с.
93. Погорілий В.В. Дитяча хірургія: метод. реком., част.1 / В.В. Погорілий, Н.Г. Пшук, О.Г. Якименко, В.А. Навроцький. – ПП “ТД Едельвейс і К”. – Вінниця. -2016. -351с.
94. Порушення випорожнень у дітей: закрепи та енкопрез /В.Ф. Рибальченко, В.В. Бережний, В.С. Коноплицький та ін.; За ред. проф. В.Ф. Рибальченка, В.В. Бережного, В.С. Коноплицького, П.С. Русака. – К.: ПП «ІНПОЛ ЛТМ», ТОВ «Друкарня "Рута"», 2018. – 548 с.
95. Сілкина Ю.В. Медична ембріологія з основами тератології/ Сілкина Ю.В., Веропотвелян М.П., Данкович Н.О.- Вінниця: Нова Книга, 2019. – 208с.
96. Хронічний колостаз у дітей (хірургічний погляд на проблему) / О.Б. Боднар, О.П. Джам, В.П. Притула, Л.І. Ватаманеску, Г.Б. Боднар. – Чернівці: БДМУ, 2016. – 199 с.
97. Mattei P. Fundamentals of Pediatric surgery / Springer, New York. 2011, 922 p.
98. Pena A. Surgical treatment of colorectal problems in children / A. Pena, A. Bischoff. - Springer, New York. 2015. – 497 p.

Додаткова література

1. Бензар І. Судинні аномалії у дітей / І. Бензар, А. Левицький, В. Бліхар. – Тернопіль : ТДМУ, 2017. – 360 с.
2. Васильчишина А.В. Перинатальна анатомія сідничної ділянки / А.В. Васильчишина, Т.В. Хмара, Я.М. Васильчишина. – Чернівці: Медуніверситет, 2017, - 220 с.
3. Гойда Н.Г., Добрянський Д.О., Знаменська Т.К. Уніфікований клінічний протокол "Початкова, реанімаційна і післяреанімаційна допомога новонародженим в Україні". Київ. 2014, 18 с.
4. Клиническое обследование ребенка / А.В. Катилов, Д.В. Дмитриев, Е.Ю. Дмитриева, С.Ю. Макаров. – Винница : Нова книга, 2016. – 560 с.
5. Коноплицький В.С. Апендицит у дітей: вікові особливості клінічних проявів та епонімічна симптоматика / В.С. Коноплицький, В.В. Погорілий, О.Г. Якименко, О.О. Фомін. – Вінниця, ТОВ «ТВОРИ». – 2020. – 112 с.
6. Некротизуючий ентероколіт у новонароджених / І.О. Македонський, Т.К. Знаменська, Т.К. Мавропуло, О.М. Горбатюк, О.В. Воробйова. – Житомир.: Видавець О.О. Євенюк, 2019. – 208 с.
7. Рибальченко В.Ф. Порушення випорожнень у дітей: закрепи та енкопрез / В.Ф.Рибальченко, В.В.Бережний, П.С.Русак. – ПП “ІНПОЛ ЛТМ” Київ. – 2018. – 547 с.
8. Рибальченко В.Ф. Синдром закрепів у дітей / В.Ф. Рибальченко, В.В. Бережний, П.С. Русак [та ін.]. – К.:ТОВ «ВІТ-А-ПОЛ», 2015. – 234 с.
9. Слободян О.М. Клінічна анатомія прямої кишки та відхідника / О.М. Слободян, Г.Я. Костюк, В.Г. Дуденко [та ін.]. – Чернівці, 2015. – 180 с.
10. Сушко В.И. Хирургия детского возраста /В.И. Сушко, Д.Ю. Кривченя, В.А. Дегтярь [и др.], под ред.В.И. Сушко, Д.Ю.Кривчени. – Медицина. – 2015. – 568с
11. Nelson texbook of pediatrics, 20th ed. // Elsevier. 2016, 3388 p.

Обговорено на засіданні №1 кафедри дитячої хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова 26.08.2025р. та рекомендовано для затвердження методичній раді хірургічних дисциплін.

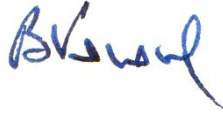
Схвалено та затверджено на методичній раді хірургічних дисциплін Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова 29.08.2025р., протокол №1.

Відповідальний за курс

доц. Солейко Д.С.

Завідувач кафедри

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Віснук'.

проф. Коноплицький В.С.